

Κεφάλαιο 3

Ενίσχυση της φωνολογικής επίγνωσης

Βασίλειος Κωτούλας

Η φωνολογική επίγνωση αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους προβλεπτικούς παράγοντες της επιτυχημένης ανάγνωσης (Πόρποδας, 2002· Stanovich, 1988). Η διδασκαλία της φωνολογικής επίγνωσης στους μαθητές με Μαθησιακές Δυσκολίες (ΜΔ) όταν συνδυάζεται με τη διδασκαλία των γραφοφωνημικών αντιστοιχιών, διευκολύνει την κατάκτηση του αλφαβητικού κώδικα (Adams, 1990· Lundberg, Olofsson, & Wall, 1980· Πόρποδας, Παλαιοθόδωρος, & Παναγιωτόπουλος, 1998), καθώς φαίνεται πως οι μαθητές με ΜΔ αδυνατούν να αντιληφθούν την αντιστοιχία μεταξύ του προφορικού και του γραπτού κώδικα. Επιπλέον δυσκολεύονται να αναλύσουν μια λέξη στα επιμέρους φωνήματά της και αντίστροφα ή να ανακαλέσουν τις γραφοφωνημικές αντιστοιχίες.

«Πόσα σ έχει η ξύστρα;»
Νίκος, 9 ετών

Μέθοδοι

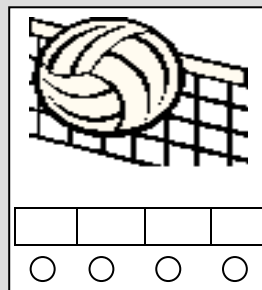
Όλες οι διδακτικές μεθοδολογίες κατάκτησης της ανάγνωσης ανεξάρτητα από τη βασική θεωρητική τους τοποθέτηση, αναφέρονται στην εξοικείωση των μαθητών με τη φωνολογική δομή των λέξεων. Η Montessori καλλιεργούσε τη φωνολογική συνειδητοποίηση ζητώντας από τα παιδιά να επαναλαμβάνουν το φθόγγο κάθε γράμματος, δηλαδή ανέλυαν φωνολογικά τη λέξη ενώ προσπαθούσαν να τη γράψουν. Η ολική ή αναλυτική μέθοδος ξεκινούσε από την πρόταση, η διδακτική επεξεργασία της οποίας κατέληγε σταδιακά από τη λέξη, στις συλλαβές της, στα γράμματά τους και στο φθόγγο που καθένα αναπαριστά. Όπως γίνεται φανερό, με συνθετικό ή αναλυτικό τρόπο, η διδασκαλία της φωνολογικής ευαισθητοποίησης στηρίχθηκε στην άμεση σύνδεση γράμματος με φώνημα.

Σειρά ερευνών των τελευταίων χρόνων υπέδειξαν τον τρόπο αυτό – το συνδυασμό δηλαδή της διδασκαλίας φωνημικής ευαισθητοποίησης με τη διδασκαλία των γραφοφωνημικών αντιστοιχιών – ως τον πλέον αποτελεσματικό για τη διευκόλυνση της εκμάθησης της ανάγνωσης (Blachman, Ball, Black, & Tangel, 1994· Bradley & Bryant, 1983· Byrne & Fielding-Barnsley, 1995· Iversen & Tunmer, 1993). Ένα τέτοιο διδακτικό πλαίσιο περιλαμβάνει κατευθυνόμενες δραστηριότητες – ασκήσεις διαταγμένες σε βήματα προκειμένου ο στόχος να προσεγγιστεί σταδιακά. Προκειμένου να ξεπεραστεί η κριτική που εστιάζει στην κούραση που θα προκύψει από την εμπλοκή του παιδιού σε τεχνικές δραστηριότητες και την αποθάρρυνσή του από τον αυτόβουλο χειρισμό του γραπτού λόγου – τη μη δημιουργία συνειδητού αναγνώστη με άλλα λόγια (Taylor, 1998) – οι τελευταίες παρουσιάζονται με παιγνιώδη τρόπο με δραστηριότητες θεατρικού παιχνιδιού και σε κάθε περίπτωση σε πλαίσιο κατανοητό από τα παιδιά ώστε να εξασφαλίζεται η συμμετοχή τους.

Η **μέθοδος Elkonin** (1973) εστιάζει στην αισθητοποίηση της φωνολογικής δομής των λέξεων και αποτελεί στοιχείο των περισσότερο σύγχρονων διδακτικών προσεγγίσεων της φωνολογικής επίγνωσης. Οι δραστηριότητες αισθητοποίησης της φωνημικής δομής των λέξεων μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε διδακτικά προγράμματα για μαθητές που δεν έχουν συνειδητοποιήσει τη φωνημική δομή και εκδηλώνουν λάθη προσθέσεων, αφαιρέσεων, αντιμεταθέσεων και αντικαταστάσεων στην αποκωδικοποίηση και στην ορθογραφία.

Βήμα-βήμα: «Η μέθοδος Elkonin»

1. Ξεκινώ με την επίδειξη μιας κάρτας στην οποία απεικονίζεται ένα αντικείμενο (εδώ τόπι) και συνοδεύεται από επάλληλα τετράγωνα, τόσα όσα και τα φωνήματα του ονόματος του εικονιζόμενου αντικειμένου.
2. Ζητώ από το μαθητή να εκφέρει τα φωνήματα της λέξης και για καθένα από αυτά να τοποθετεί στο συγκεκριμένο τετράγωνο ένα πούλι.

Η μέθοδος Elkonin μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε διάφορες παραλλαγές. Στα αρχικά επίπεδα τα τετράγωνα μπορεί να είναι του ίδιου μεγέθους, να μην υποβάλλουν δηλαδή την ορθογραφική εικόνα της λέξης. Η μέθοδος Elkonin χρησιμοποιείται σε ποικιλία δραστηριοτήτων που βοηθούν τόσο στη διδασκαλία εκμάθησης γραφοφωνημικών αντιστοιχιών, όσο και στην εξάσκηση στη διάκριση ομοιοκαταληξιών και παρηχήσεων.

Το θεατρικό παιχνίδι ή το κουκλοθέατρο μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να δημιουργηθούν εκείνες οι συνθήκες που τα παιδιά θα επιχειρήσουν να αναλύσουν από μόνα τους λέξεις στα φωνήματά τους (Flood και συν., 1992).

Τεχνικές

Η φωνολογική επίγνωση μπορεί να διδαχτεί είτε σε τμήμα είτε ατομικά. Σε κάθε περίπτωση, ο χειρισμός συλλαβών είναι ευκολότερος από το χειρισμό φωνημάτων, για αυτό το λόγο, προκειμένου να εξοικειωθούν οι μαθητές με το χειρισμό μιας τεχνικής αυτό είναι πρόσφορο να πραγματοποιείται αρχικά σε επίπεδο συλλαβής και στη συνέχεια σε επίπεδο φωνήματος (Padeliadu, Kotoulas, & Botsas, 1998). Οι μαθητές με ΜΔ εμπλέκονται στη μαθησιακή διαδικασία όταν οι δραστηριότητες αποτελούν μέρος ενός σεναρίου: για παράδειγμα, η ανάλυση λέξεων στα φωνήματά της, μπορεί να μεταλλαχθεί σε αίνιγμα, μαγικά λόγια ή προσπάθεια παραπλάνησης. Παραλλαγή της «τυφλόμυγα» μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να ασκηθεί η ανάλυση και η σύνθεση. Η «τυφλόμυγα» πιάνει δύο παιδιά και προσπαθεί να φτιάξει το όνομα του ζευγαριού παίρνοντας την πρώτη συλλαβή από το όνομα του κάθε παιδιού συνδυάζοντας την ανάλυση και τη σύνθεση συλλαβών.

Οι παρακάτω τεχνικές αποτελούν δραστηριότητες που είναι δυνατό να υλοποιηθούν είτε ως παιχνίδι είτε ως τεχνική άσκηση:

Δεξιότητα	Επίπεδο	Δραστηριότητα
Ανάλυση	Πρόταση σε λέξεις, λέξεις σε συλλαβές, συλλαβές σε φωνήματα, λέξεις σε φωνήματα	Τόμπολα αντιστοίχισης Κύβοι (εξάσκηση στο «ίδιο-διαφορετικό με χρωματιστούς κύβους»), Ρίψεις κορίνων ανάλογων σε αριθμό με τα φωνήματα της λέξης, Προφορικές
Σύνθεση	Συλλαβών σε λέξη, φωνημάτων σε λέξη	Τόμπολα αντιστοίχισης, κύβοι, κούκλες, προφορικές
Ομοιοκαταληξία	Λέξεων	Τόμπολα αντιστοίχισης, κύβοι, ρίψεις, κούκλες, προφορικές
Διάκριση θέσης	Συλλαβής, φωνήματος	Τόμπολα αντιστοίχισης, κύβοι, κάρτες, προφορικές
Αφαίρεση	Συλλαβής, φωνήματος	Τόμπολα αντιστοίχισης, κύβοι, ρίψεις, κούκλες, προφορικές
Πρόσθεση	Συλλαβής, φωνήματος	Κύβοι, προφορικές
Αντιστροφή	Συλλαβής, φωνήματος	Κύβοι, προφορικές
Αντικατάσταση	Συλλαβής, φωνήματος	Κύβοι, προφορικές

Πίνακας 3: Δραστηριότητες για την ενίσχυση της φωνολογικής επίγνωσης (προσαρμογή από το άρθρο των Παντελιάδου & Μπέλιου, 2005)

Ευκαιρία για φωνολογική επεξεργασία μπορεί να δοθεί και από **καθημερινές τεχνικές ή δραστηριότητες**. Η **ανάλυση λέξεων** στα φωνήματά της μπορεί να ξεκινήσει με λέξεις που φανερώνουν *φαγώσιμα*, όπως η λέξη μήλο και που πρέπει να κοπούν σε κομμάτια για να φαγωθούν. Επίσης, παιχνίδια όπως του χορού των μαθητών γύρω από *καρέκλες* που είναι κατά μία λιγότερες από τα παιδιά μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να οπτικοποιηθεί η **αφαίρεση φωνημάτων**.

Κεφάλαιο 4

Ενίσχυση της αναγνωστικής αποκωδικοποίησης και της ευχέρειας

Βασίλειος Κωτούλας

Αναγνωστική αποκωδικοποίηση

Προκειμένου να επιτευχθεί η κατάκτηση των κύριων στοιχείων της αλφαβητικής γραφής πραγματοποιείται διδασκαλία για την κατάκτηση της ανάγνωσης από τη βάση προς την κορυφή, δηλαδή από το γράμμα προς την πρόταση (συνθετικές μέθοδοι) και αντίστροφα από την κορυφή προς τη βάση, δηλαδή από την πρόταση προς το γράμμα (αναλυτικές μέθοδοι) (Βουγιούκας, 1994· Jorm, 1983). Οι διδακτικές προτάσεις διαφοροποιούνται και ανάλογα με το αν η διδασκαλία προσφέρει τη γνώση με σαφήνεια, ρητά, διεξοδικά, αναλυτικά όπως επιχειρείται με τη χρήση μιας **συνθετικής μεθόδου** ή αν κατευθύνει τους μαθητές να ανακαλύψουν το νόημα του γραπτού λόγου **επαγωγικά** (Edelsky, Altwerger, & Flores, 1991).

Σε ό,τι αφορά στη διδασκαλία των μαθητών με Μαθησιακές Δυσκολίες, έχει δείχτει πως αποτελεσματικότερη όλων είναι η **άμεση, σαφής και σχεδιασμένη βήμα προς βήμα διδασκαλία** (Williams, 1987). Η Διεθνής Ένωση για τη Δυσλεξία τοποθετήθηκε απέναντι στο μείζον αυτό θέμα προτείνοντας τη σαφή διδασκαλία των γραφοφωνημικών αντιστοιχιών σε πλαίσιο μεστό γραπτού λόγου (Brady & Moats, 1997).

«Η χειρότερη ώρα της ημέρας, είναι όταν ο καθηγητής μου ζητάει να διαβάσω δυνατά μια παράγραφο. Κομπιάζω, περνάει πολύ ώρα μέχρι να τελειώσω και οι συμμαθητές μου με ειρωνεύονται.»
Ρίτα, 16 ετών

Μέθοδοι

Η ακριβής αναγνωστική αποκωδικοποίηση από μαθητές με Μαθησιακές Δυσκολίες (ΜΔ) ενισχύεται με μια σειρά μεθόδων που στοχεύουν στην κατάκτηση της δεξιότητας μέσω **1. της επανάληψης, 2. της εφαρμογής πολυαισθητηριακών μεθόδων, 3. της στρατηγικής αναγνώρισης λέξεων.**

1. Η επανάληψη των αναγνώσεων ενός κειμένου συντελεί στην ενίσχυση της ευχέρειας και της ακρίβειας. Οι επαναλήψεις με καθοδήγηση (ανάγνωση του κειμένου από υπολογιστή, ερωτήσεις από την εκπαιδευτικό, διορθώσεις ή δυνατή ανάγνωση από δεύτερο αναγνώστη) είναι αποτελεσματικές κατά τις πρώτες τάξεις του δημοτικού (Carlisle & Rice, 2002). Για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση η επανάληψη των αναγνώσεων μπορεί να είναι αποτελεσματική μόνο όταν δεν ξεπερνά τις τρεις επαναλήψεις και όταν ο μαθητής παρακινείται να τη διαβάσει με σκοπό να την απομνημονεύσει (O' Shea, Sindelar, & O' Shea, 1987). Ανεξάρτητα

από την τάξη που παρακολουθεί ο μαθητής με ΜΔ φαίνεται πως οι πιο αποτελεσματικοί τρόποι των αναγνωστικών επαναλήψεων είναι:

α. η ανάγνωση με ηχώ: αρχική ανάγνωση από το δάσκαλο ή κάποιο συμμαθητή και επανάληψη από το μαθητή με ΜΔ.

β. η ανάγνωση μέσω της συνεργασίας: ανάγνωση σε δυάδες με έναν ικανό και έναν αδύναμο αναγνώστη (Carliste & Rice, 2002).

2. Οι πολυαισθητηριακές μέθοδοι βοηθούν τους μαθητές με ΜΔ να κατακτήσουν τη σύνδεση του σχήματος γράμματος με το φώνημα που αντιπροσωπεύει.

Βήμα-βήμα: «Μέθοδος Montessori»

1. Δίνω στο μαθητή κινητά γράμματα, να τα ψηλαφίσει, να σχεδιάσει το περίγραμμά τους και να τα ζωγραφίσει ώστε να εξοικειωθεί με το σχήμα τους, ενώ το προφέρω ώστε να αντιληφθεί τον ήχο του.
2. Του δείχνω τον τρόπο που θα το γράψει και συγχρόνως προφέρει το φθόγγο του, ώστε με την επανάληψη να γίνει στενότερος ο σύνδεσμος οπτικής, ακουστικής και κιναισθητικής αντίληψης.
3. Ζητώ από το μαθητή να ψηλαφίσει τη μορφή του γράμματος με κλειστά μάτια για να απομονώσει καλύτερα στο μυαλό του την εντύπωση.
4. Ελέγχω αν ο μαθητής έχει «καθαρή παράσταση» του γράμματος, ζητώντας του να μου δώσει κάποιο γράμμα. Αν ο μαθητής αποτύχει, επαναλαμβάνει την προηγούμενη βαθμίδα.
5. Παραμερίζω τα γράμματα για λίγα λεπτά και έπειτα δείχνω στο μαθητή το κάθε γράμμα λέγοντας το όνομά του.

Μόλις ο μαθητής μάθει ένα φωνήεν και ένα σύμφωνο του δείχνω το σχηματισμό της συλλαβής, και όταν σχηματίσει αρκετές συλλαβές, τον παρακινώ να σχηματίσει λέξεις.

3. Η μέθοδος «Αναγνωστική επιτυχία: Εκπαίδευση στις στρατηγικές αναγνώρισης» αφορά ένα επίπεδο πάνω από αυτό της εκμάθησης των γραφοφωνημικών αντιστοιχιών. Υποστηρίζει ότι οι μαθητές πρέπει να διδάσκονται και τις τρεις τεχνικές αποκωδικοποίησης:

α. τη φωνημική ανάλυση

β. την ανάλυση σε μέρη

γ. την οπτική αναγνώριση λέξεων

Στην αρχή χρησιμοποιούνται οι καρτέλες γραφοφωνημικών αντιστοιχιών οι οποίες όμως δεν αποτελούν ανεξάρτητο υλικό για μεμονωμένη διδασκαλία. Μετά την άσκηση στις «καρτέλες φωνημάτων» ακολουθεί μεγαλόφωνη ανάγνωση προτάσεων, φράσεων ή κειμένου ανάλογα με το επίπεδο του μαθητή.

Βήμα-βήμα: «Αναγνωστική επιτυχία: Εκπαίδευση στις στρατηγικές αναγνώρισης»

1. Συζητώ με το μαθητή το πιθανό περιεχόμενο του κειμένου ή τις προτάσεις με ερέθισμα τον τίτλο, ή τη ζωγραφιά, ή την εικόνα ώστε να ενεργοποιηθεί η προηγούμενη γνώση του μαθητή.
2. Ασκώ το μαθητή σε δραστηριότητες επανάληψης σε σημαντικές νοηματικά λέξεις του κειμένου, σε γράμματα ή σε λέξεις που δημιουργούν προβλήματα αποκωδικοποίησης.
3. Προτρέπω το μαθητή να διαβάσει το κείμενο – πρόταση σιωπηρά.
4. Προτρέπω το μαθητή να διαβάσει μεγαλόφωνα. Αν υπάρχει κάποια άγνωστη λέξη ή λέξη που έχει διαβαστεί λάθος παρέχω διορθωτική ανατροφοδότηση. Η τεχνική αυτή αφορά την άμεση διδασκαλία του πώς διαβάζεται η λέξη μέχρι την ανεξάρτητη ανάγνωση από το μαθητή.
5. Χρονομετρώ την αναγνωστική ικανότητα και καταγράφω τα λάθη του μαθητή σε ένα δείγμα 100 λέξεων, από το τελευταίο μέρος του κειμένου.
6. Μαζί με το μαθητή υπολογίζουμε τις επιδόσεις του στην αναγνωστική ακρίβεια και την ευχέρεια σύμφωνα με τα δεδομένα της καταγραφής.
7. Αναλύω τα δεδομένα της προόδου του μαθητή με σκοπό να καθορίσω αν χρειάζεται κάποια ειδική παρέμβαση για την ενδυνάμωση του βασικού μαθήματος της ανάγνωσης (Reading Success, Lorna, 1997).

Τεχνικές

Κάρτες αστραπή (Flashcards): Πρόκειται για κάρτες που μπορούν να χρησιμοποιηθούν κατά τη διδασκαλία. Το όνομά τους, που το παίρνουν από την αστραπή (flash), δείχνει τον τρόπο που μπορεί να χρησιμοποιηθούν. Χρησιμοποιούνται και οι δύο όψεις της κάρτας. Για παράδειγμα, αν πρόκειται να χρησιμοποιηθούν για τη διδασκαλία των γραφοφωνημικών αντιστοιχιών στη μία όψη θα απεικονίζεται ένα γράμμα και στην άλλη ένα αντικείμενο το όνομα του οποίου ξεκινά από το γράμμα αυτό.

Βήμα-βήμα: «Κάρτες αστραπή»

1. Μπλέκω την κάρτα στα δάχτυλά μου δείχνοντας για παράδειγμα το γράμμα κάπα στο μαθητή και ζητώ να μου πει το γράμμα.
2. Αν δυσκολευτεί να απαντήσει, στρέφω αστραπιαία την κάρτα μπρος πίσω. Από την πίσω όψη είναι ένα καγκουρό. Ο μαθητής θα πρέπει να φέρει στο νου του το όνομα του αντικειμένου, να διακρίνει το αρχικό φώνημα και να εκφέρει το όνομα. Η κίνηση μπρος πίσω μπορεί να επαναληφθεί όσες φορές χρειαστεί (Nicholson, 1998· Tan & Nicholson, 1997).

Ευχέρεια

Η ευχερής αναγνωστική αποκωδικοποίηση εκφράζει τη ρέουσα ανάγνωση από την οποία προκύπτει νόημα. Αυτή η πρόταση αποτελεί την κατακλείδα του μοντέλου της αυτοματοποίησης των La Berge και Samuel (1974) σύμφωνα με το οποίο, η κατανόηση που είναι ο σκοπός της ανάγνωσης, γίνεται εφικτή στο μοντέλο της γραμμικής επεξεργασίας (Gough, 1972: σειριακή αποκωδικοποίηση, γράμμα, συλλαβή, λέξη, πρόταση), όταν οι αναγνώστες δε χρειάζεται να διαθέσουν όλη τους την προσοχή στην αποκωδικοποίηση, δηλαδή στην αναγνώριση γραμμάτων και λέξεων. Η ευχέρεια επιτυγχάνεται με βάση την αυτόματη αναγνώριση των γραφοφωνημικών αντιστοιχιών. Για να αναγνωριστεί αυτόματα κάποια λέξη θα πρέπει να συνδυαστούν πληροφορίες από τις γραφοφωνημικές αντιστοιχίες, την εικόνα της, το σχήμα της, τη θέση της στην πρόταση, το νόημα της πρότασης.

Η διδασκαλία της ευχέρειας δεν αποτελεί ανεξάρτητο διδακτικό αντικείμενο, αλλά μέρος ενός αναγνωστικού προγράμματος που στοχεύει τόσο στην ανάπτυξη της αποκωδικοποίησης όσο και της κατανόησης. Προκειμένου να εξυπηρετηθούν οι εκπαιδευτικές ανάγκες όλων των μαθητών του τμήματος και ειδικά των μαθητών με ΜΔ προτείνονται:

1. **Επίδειξη φωναχτής ανάγνωσης** από την εκπαιδευτικό ως μέρος διδασκαλίας που περιλαμβάνει επαναλαμβανόμενες αναγνώσεις (Blevins, 2001· Chard, Vaughn, & Tyler, 2002· Rasinski, 2003).
2. **Άμεση διδασκαλία** στρατηγικών αποκωδικοποίησης άγνωστων λέξεων, χρήση σημείων στίξης (NICHD, 2000).
3. **Εξασφάλιση προφορικής υποστήριξης** και επιδείξεις χρησιμοποιώντας βοήθειες κατά την αποκωδικοποίηση (με μαγνητοφωνημένα κείμενα), ομαδική ανάγνωση, ανάγνωση σε ζεύγη, τυχόν υποστηρικτικά προγράμματα σε ηλεκτρονικό υπολογιστή (Rasinski, 2003).
4. **Οργάνωση βιβλιοθήκης** που περιλαμβάνει βιβλία που να ταιριάζουν σε όλα τα επίπεδα ανάγνωσης και καλλιέργειας της συνήθειας της αυτόβουλης ανάγνωσης.
5. Προσφορά πολλών ευκαιριών για πρακτική με βάση τη μέθοδο των **επαναλαμβανόμενων αναγνώσεων** και με υλικό που σταδιακά δυσκολεύει (Chard και συν., 2002· Meyer & Felton, 1999· Rasinski, 2003· Samuels, 1979).
6. Καλλιέργεια της ανάπτυξης του **χρωματισμού της ανάγνωσης** χωρίζοντας τις προτάσεις του κειμένου ανάλογα με τον επιτονισμό που διδάσκεται και εμπλέκοντας το μαθητή στην αποκωδικοποίηση κάθε πρότασης (Rasinski, 2003· Schreiber, 1980).

Μέθοδοι

1. Υποδειγματική φωναχτή ανάγνωση: Για τη διδασκαλία της ευχέρειας μέσω της υποδειγματικής διδασκαλίας θα πρέπει να δημιουργηθούν συνθήκες που θα βοηθήσουν τους μαθητές να απορροφηθούν σε μια ιστορία μέσα από τη διαδικασία φωναχτής ανάγνωσης.

Βήμα-βήμα: «Υποδειγματική φωναχτή ανάγνωση»

1. Για την εξασφάλιση της επιτυχίας αυτής της τεχνικής είναι απαραίτητη η αλλαγή της διάταξης των καθισμάτων, ζητώντας από τους μαθητές να καθίσουν σε κύκλο ή κάτω, οκλαδόν. Στη συνέχεια δίνω ένα κείμενο στους μαθητές, τονίζοντας ότι:
 - α. η ταχύτητα δεν είναι το ζητούμενο στη φωναχτή ανάγνωση
 - β. πρέπει να γίνεται προσπάθεια να ταιριάζει το ύφος της φωνής του αναγνώστη προς το ύφος της φωνής του προσώπου τα λόγια του οποίου διαβάζονται.
2. Πριν ξεκινήσουν οι μαθητές να διαβάζουν φωναχτά, διαβάζω υποδειγματικά ένα μέρος του και ζητώ από τους μαθητές να διαβάσουν το ίδιο σιωπηρά και στη συνέχεια φωναχτά.

2. Πολλαπλές αναγνώσεις του ίδιου κειμένου: Από τις πλέον γνωστές και χρησιμοποιημένες διδακτικές μεθόδους είναι αυτή των πολλαπλών αναγνώσεων καθώς μπορεί να χρησιμοποιηθεί για όλες τις περιοχές της αναγνωστικής ευχέρειας: την ακρίβεια, το ρυθμό και το χρωματισμό (Kuhn & Stahl, 2000, Meyer & Felton, 1999, NICHD, 2000). Μια μορφή είναι αυτή των **χρονομετρημένων επαναλαμβανόμενων αναγνώσεων**.

Βήμα-βήμα: «Χρονομετρημένες επαναλαμβανόμενες αναγνώσεις»

1. Επιλέγω μια παράγραφο ανάλογη με το επίπεδο του μαθητή (μέχρι ένα λάθος στις δέκα λέξεις – Adams, 1990).
2. Θέτω ένα κριτήριο ρυθμού και ο μαθητής διαβάζει και ξαναδιαβάζει την παράγραφο μέχρι να κατακτήσει το κριτήριο που έχει τεθεί. Ως κριτήριο ρυθμού ορίζεται αρχικά ο αριθμός των λέξεων που αποκωδικοποιούνται από το μαθητή σε ένα λεπτό και στη συνέχεια ο αριθμός των σωστών λέξεων που αποκωδικοποιήθηκαν στο λεπτό αυτό.
3. Σε συνεργασία με το μαθητή τα αποτελέσματα των επαναλαμβανόμενων μετρήσεων αποδίδονται σε γράφημα.

Πρόκειται για μέθοδο που υλοποιείται σε επίπεδο ατομικής διδασκαλίας.

Μεγαλύτεροι μαθητές μπορούν να εμπλακούν σε επαναλαμβανόμενες αναγνώσεις με τη βοήθεια της **ηχογραφημένης αποκωδικοποίησης** του κειμένου. Ο μαθητής προσπαθεί να ταυτίσει το ρυθμό αποκωδικοποίησής του με το ρυθμό της ηχογραφημένης αποκωδικοποίησης.

3. Διάβασμα εν χορώ: Η τεχνική αυτή μπορεί να χρησιμοποιηθεί αποτελεσματικά στις πρώτες τάξεις του δημοτικού, προκειμένου οι μαθητές που δυσκολεύονται, να προσπαθήσουν να αποκωδικοποιήσουν στο ρυθμό του τμήματος. Σε ένα τέτοιο περιβάλλον οι φτωχοί αναγνώστες είναι πιθανό να αφήσουν τον εαυτό τους ελεύθερο να αποκωδικοποιήσει χρησιμοποιώντας και άλλες βοήθειες εκτός από τη γνώση γραφοφωνημικών αντιστοιχιών. Τέτοιες βοήθειες είναι:

α. η ροή του νοήματος

β. η αποκωδικοποίηση με βάση το αρχικό γράμμα ή το σχήμα της λέξης.

Προκειμένου οι μεγαλύτεροι μαθητές να εμπλακούν στη διαδικασία αυτή χωρίς να νιώσουν πως εμπλέκονται σε δραστηριότητες που ταιριάζουν περισσότερο σε μικρότερα παιδιά, προτείνεται η ανάγνωση *ποιημάτων* και η *συνεργατική ανάγνωση* κατά την οποία αλλάζει η σειρά του αναγνώστη κατά την ανάγνωση ενός κειμένου. Το κείμενο θα πρέπει να δίνεται στους μαθητές ή να προβάλλεται μέσω επιδιασκόπιου στον πίνακα και η εκπαιδευτικός θα πρέπει να συμμετέχει στην ανάγνωση ξεκινώντας πρώτη και συνοδεύοντας τους μαθητές κατά τη διάρκειά της. Εναλλακτικά οι αναγνώσεις μπορεί να πραγματοποιηθούν και σε μικρές ομάδες. Η τεχνική αυτή είναι η πλέον προτεινόμενη για την απόκτηση αναγνωστικής ευχέρειας και προτείνεται για μαθητές κάθε ηλικίας.

Προτάσεις:

- Ενισχύστε τη συνεργατική φωναχτή ανάγνωση παίρνοντας μέρος σε αυτή.
- Χρησιμοποιήστε κείμενα με λέξεις που έχουν διδαχθεί.
- Μην επιμένετε στη φωναχτή ανάγνωση αν παρατηρήσετε δυσανασχέτηση από το μαθητή και από τους συμμαθητές του.
- Ενισχύστε την οπτική αναγνώριση των λέξεων πριν την φωναχτή ανάγνωση μέσα στην τάξη.